

ROK SZKOLNY 2024/2025

KATALOG ZAJĘĆ DLA SZKÓŁ I PRZEDSZKOLI

Muzeum Józefa Piłsudskiego
w Sulejówku

ROK SZKOLNY 2024/2025

**KATALOG ZAJĘĆ
DLA SZKÓŁ
I PRZEDSZKOLI**

**Muzeum Józefa Piłsudskiego
w Sulejówku**

Sulejówek 2024

Szanowni Państwo,

serdecznie zapraszamy do skorzystania z oferty zajęć dla placówek edukacyjnych. Przygotowaliśmy ją dla uczniów i uczennic w każdym wieku – od przedszkola do szkoły ponadpodstawowej, w tym dla szkół specjalnych. Nasze zajęcia zostały stworzone przez zespół pasjonatów edukacji historycznej i obywatelskiej oraz zaproszonych przez nas specjalistów. Prowadzą je doświadczeni edukatorzy i specjalistki z różnych dziedzin edukacji i kultury. Zapraszamy do przestrzeni wystawy stałej, do nowoczesnych sal edukacyjnych, a także do ogrodu historycznego i dworku „Milusin”. Proponujemy również korzystanie z naszej oferty zajęć online, przygotowanych także pod kątem potrzeb szkół polskich za granicą.

Najważniejszym celem naszych zajęć jest zainteresowanie uczniów historią oraz pokazanie, jak przeszłość może inspirować obecnie do działań na rzecz dobra wspólnego. Ważnym punktem odniesienia jest dla nas postać Józefa Piłsudskiego i wartości wyznawane przez niego oraz przez pokolenie twórców i twórczyń Niepodległej.

Poza przekazywaniem wiedzy zależy nam na kształtowaniu kompetencji i umiejętności kluczowych dla budowania społeczeństwa obywatelskiego, takich jak: współpraca, komunikacja, umiejętność dyskusji. Edukacja jest dla nas przede wszystkim spotkaniem, relacją i dialogiem, dlatego do naszych Gości mówimy bliskim im językiem, a tematykę zajęć i metody dopasowujemy do ich wieku i zainteresowań. Chcemy, aby nasze zajęcia były ciekawe i angażujące – proponujemy zagadki i gry, działania twórcze i teatralne, debaty i dyskusje. Nie unikamy trudnych tematów i ważnych pytań. Uwzględniamy przy tym także zapisy podstawy programowej, tak aby zajęcia jak najlepiej uzupełniały edukację szkolną.

Zapraszamy do skorzystania z naszej oferty.

**Zespół Działu Edukacji
Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku**

Rodzaje zajęć edukacyjnych

LEKCJE MUZEALNE

nastawione na ciekawe, angażujące poznanie historii

DLA KOGO?
przedszkola,
szkoły podstawowe,
szkoły ponadpodstawowe

GDZIE?
w sali edukacyjnej
i na wystawie

JAK DŁUGO?
2 godziny
(120 minut)

OPROWADZANIA ANGAŻUJĄCE

aktywne poznanie wystawy stalej z edukatorem

DLA KOGO?
szkoły podstawowe,
szkoły ponadpodstawowe

GDZIE?
na wystawie

JAK DŁUGO?
2 godziny
(120 minut)

WARSZTATY SPECJALNE

twórcze zajęcia o charakterze artystycznym lub szkoleniowym

DLA KOGO?
przedszkola,
szkoły podstawowe,
szkoły ponadpodstawowe

GDZIE?
w sali edukacyjnej
i na wystawie
lub w dworku „Milusin”
i wokół niego

JAK DŁUGO?
• 2 godziny (120 minut)
– przedszkola, klasy 1–6
• 3 godziny (180 minut) – klasy
7–8 i szkoły ponadpodstawowe

LEKCJE W OGRODZIE

interdyscyplinarne, sezonowe zajęcia z historią, przyrodą i edukacją artystyczną w tle

DLA KOGO?
przedszkola,
szkoły podstawowe

GDZIE?
w ogrodzie historycznym
wokół dworku „Milusin”

JAK DŁUGO?
2 godziny (120 minut)

LEKCJE ONLINE

Tematy oraz opisy zajęć online dostępne są na stronie internetowej pod adresem:
<https://muzeumpilsudski.pl/zajecia-edukacyjne-dla-szkol-i-przedszkoli/>

DLA KOGO?
szkoły podstawowe, szkoły
ponadpodstawowe

GDZIE?
realizowane za pośrednictwem
platformy Microsoft Teams

JAK DŁUGO?
1 godzina (60 minut)

Aktualny cennik, godziny zajęć, regulamin oraz wskazówki dotyczące sposobu rezerwowania zajęć dostępne są na stronie internetowej pod adresem:

<https://muzeumpilsudski.pl/zajecia-edukacyjne-dla-szkol-i-przedszkoli>

Dodatkowe informacje pod numerem telefonu: **22 77 88 000**

Przedszkola

fol. Alicja Firynowicz

Długość zajęć staramy się dostosować do potrzeb i możliwości uczestników i uczestniczek. Prosimy o zgłaszanie ewentualnej potrzeby skrócenia zajęć przy ich rezerwowaniu.

Lekcje muzealne

Imieniny Marszałka

Imieniny Marszałka Józefa Piłsudskiego są pretekstem do rozmowy o świętowaniu kiedyś i dziś, prezentach, spotkaniach z bliskimi i towarzyszącej im radości. Dzięki temu przeszłość staje się bardziej konkretna, a przedszkolaki mają szansę zapamiętać nazwisko „Piłsudski” i skojarzyć je z ważnymi wydarzeniami. Oglądając przedmioty z epoki, słuchając muzyki z gramofonu i smakując ulubione słodkości Marszałka, najmłodszy będą mieli okazję poczuć atmosferę imienin w „Milusinie”.

Kto ty jesteś?*

Kim jesteśmy? Co sprawia, że czujemy się członkami jakiegoś narodu? Co oznacza dla dzieci słowo „ojczyzna”? Co zrobić, żeby była ona wspólnym domem dla nas wszystkich? Na te i inne pytania odpowiemy, sięgając po współczesną literaturę dla dzieci oraz odwiedzając wystawę stałą. Przedszkolaki zdobędą podstawowe informacje o godle i fladze naszego kraju oraz wytropią symbole narodowe na ekspozycji. Dowiedzą się także, jak wyglądał rodzinny dom Józefa Piłsudskiego i jaki wpływ na naszego bohatera miało patriotyczne wychowanie.

* temat realizowany także dla uczniów i uczennic ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Zabawy Wandy i Jadwigi, czyli krokiet nie do jedzenia, komórki nie do dzwonienia

W czasie zajęć dzieci będą miały okazję poznać i wypróbować dawne gry i zabawy, które cieszyły również córki Józefa Piłsudskiego. Stare zdjęcia, opisy, wspomnienia, a przede wszystkim zabawki z epoki pozwolą nam odtworzyć atmosferę dziecięcych zabaw sprzed stu lat. Towarzystwo Rzeczy Przyjemnych a Niekoniecznie Pożytecznych, które wraz z ojcem stworzyły Wanda i Jadwiga Piłsudskie, będzie inspiracją do dobrej zabawy i szukania przygód w muzealnych przestrzeniach.

Warsztaty specjalne

Z wizytą w „Milusinie”

W czasie warsztatów zwiedzimy wnętrze dworku „Milusin”, odkryjemy tajemnice domu państwa Piłsudskich i dowiemy się, jak wyglądało w nim życie sto lat temu. Udamy się także na spacer

do ogrodu i zastanowimy się, czy pełnił tylko funkcję ozdobną. Przyjrzymy się pasiece, roślinom rosnącym w warzywniku oraz uprawie morw. Zastanowimy się, jak mógłby wyglądać nasz wymarzony ogród, i – wcielając się w rolę architektów krajobrazu – wspólnie stworzymy makietę takiej przestrzeni.

Grupa uczestnicząca w zajęciach może liczyć maksymalnie 30 osób łącznie z opiekunami/opiekunami. Ze względów konserwatorskich wejście do dworku odbywa się w dwóch grupach do 15 osób, dlatego prosimy o obecność co najmniej dwóch opiekunek/opiekunów grupy w czasie zajęć.

fot. Alicja Szulc-Rodziewicz

Lekcje w ogrodzie

Czy kora jest zawsze brązowa? Mali artyści w „milusińskiej puszczy”

To nietypowa lekcja uważności i obserwacji – poznamy historię ogrodu rodziny Piłsudskich oraz przyjrzymy się rosnącym w nim drzewom. Uczestniczki i uczestnicy zajęć przeprowadzą własne badania kolorów pni i podpatrzą, jak są one przedstawiane w dziełach sztuki. Przekonają się, jak wiele odcieni może mieć kora i jak jej barwa zmienia się w ciągu dnia, aby na koniec stworzyć własne rysunki wybranych drzew, skupiając się na ich kolorze.

Klasy 1–3

fol. Mariusz Bodnar

Lekcje muzealne

Muzeum bez kapci*

Czy nowoczesne muzeum to tylko wystawa i eksponaty? Czy może kryje w sobie coś więcej? Dlaczego wybudowano muzeum poświęcone Józefowi Piłsudskiemu? Na te i inne pytania szukamy odpowiedzi razem z uczennicami i uczniami, poznając naszą siedzibę „od kuchni” i odkrywając zakątki zazwyczaj niedostępne dla zwiedzających. Na zajęciach dzieci zgłębią tajniki tworzenia kolekcji, zastanowią się, jak wyobrażają sobie swoje wymarzone muzeum, a na koniec stworzą własne miniwystawy.

* temat realizowany także dla uczniów i uczennic ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Kiedy Józef był Ziukiem – tworzymy własny komiks o Józefie Piłsudskim

Dzięki interaktywnemu opowiadaniu wykorzystującemu technikę teatru kamishibai oraz wizycie na wystawie uczennice i uczniowie dowiedzą się, jak młody Józef Piłsudski najchętniej spędzał wolny czas, czy lubił chodzić do szkoły oraz dlaczego państwo Piłsudscy musieli nagle opuścić rodzinny dom. Wiedza o dzieciństwie Ziuka pozwoli uczestniczkom i uczestnikom zajęć na stworzenie własnego komiksu o jego przygodach. Część warsztatowa poprzedzona zostanie wspólnym oglądaniem filmu „Przepis na komiks”, dzięki któremu dzieci zgłębią tajniki warsztatu scenarzystki i rysownika komiksu.

Ojczyzna – nasz wspólny dom

Na zajęciach poznajemy kilka ważnych i powszechnie używanych pojęć, takich jak: ojczyzna, patriotyzm, symbol narodowy. Przyglądając się wybranym eksponatom na wystawie oraz zaglądając do współczesnych i dawnych książek dla dzieci, zastanawiamy się, co te pojęcia mogą oznaczać dla nas współcześnie, a co oznaczały kiedyś. Tworząc razem budowlę, będziemy mogli się przekonać, że w ojczyźnie – wspólnym domu – jest miejsce dla każdego, a współdziałanie może przynieść niesamowite efekty.

Aleksandra Piłsudska – bohaterka z ulicy Krzywej

Biografią Aleksandry Piłsudskiej można by obdzielić kilka osób i każda z nich miałaby nieprzeciętny życiorys. Nasze spotkanie stanie się okazją do poznania wielu społecznych ról Aleksandry Piłsudskiej oraz wyzwań, z jakimi przyszło jej się zmierzyć. Poznając eksponaty związane z naszą bohaterką i odwiedzając jej ukochany ogród spróbujemy rozstrzygnąć, co moda może mieć wspólnego

fol. Alicja Szulc-Rodziewicz

z przemycaaniem materiałów wybuchowych, czy trzeba być żołnierzem, żeby otrzymać order, a także czy pierwszej damie wypada plewić grządki.

Boże Narodzenie w „Milusinie”

Sto lat temu, w czasach kiedy rodzina Piłsudskich spędzała Boże Narodzenie w „Milusinie”, święta przebiegały nieco inaczej niż dzisiaj. Nawet obecność świątecznego drzewka w polskich domach nie była wcale oczywista. Choinka czy podłazniczka, bombki czy kolorowe bibułki, pierniki czy wigilijne leguminy? Nasze spotkanie będzie okazją, żeby się dowiedzieć, jak Piłsudscy z córkami – Wandą i Jadwigą – przygotowywali i obchodzili Boże Narodzenie, a także które z dawnych zwyczajów zachowały się do dzisiaj. W świątecznej atmosferze, przy dźwiękach z gramofonowych płyt własnoręcznie wykonamy okolicznościowe stroiki.

Wielkanoc w „Milusinie”

Jak rodzina Piłsudskich celebrowała świąteczne chwile? Czym pachniała Wielkanoc w „Milusinie”? Czy wiosenne święta w Sulejówku przypominały te, które Marszałek spędzał wcześniej ze swoimi podkomendnymi? Czy legionowy zwyczaj rzucającymi surowymi jajkami stał się potem także udziałem córek Marszałka? O tym wszystkim będziemy mogli się przekonać w czasie wielkanocnego spotkania. Inspirując się fotografiami i pocztówkami z okresu II Rzeczypospolitej, stworzymy unikatowe kartki świąteczne z wykorzystaniem własnych zdjęć wykonanych w muzealnej fotobudce.

Zabawy Wandy i Jadwigi, czyli krokiet nie do jedzenia, komórki nie do dzwonienia

W czasie zajęć dzieci będą miały okazję poznać i wypróbować dawne gry i zabawy, które cieszyły również córki Józefa Piłsudskiego. Stare zdjęcia, opisy, wspomnienia, a przede wszystkim zabawki z epoki pozwolą nam odtworzyć atmosferę dziecięcych zabaw sprzed stu lat. Towarzystwo Rzeczy Przyjemnych a Niekoniecznie Pożytecznych, które wraz z ojcem stworzyły Wanda i Jadwiga Piłsudskie, będzie inspiracją do dobrej zabawy i szukania przygód w muzealnych przestrzeniach.

Oprowadzania angażujące

Historia przez lupę

To zajęcia, podczas których uczennice i uczniowie poznają wystawę stałą, przyglądając się detalom wybranych eksponatów. Są one punktem wyjścia do opowieści o życiu Józefa Piłsudskiego

oraz o czasach, w których żył. Zwiedzaniu towarzyszą łamigłówki i zadania, sprawdzające spostrzegawczość, rozwijające analityczne myślenie i pozwalające dzieciom w atrakcyjny sposób poznawać historię.

Warsztaty specjalne

Pies i wilk, czyli o niepodległości dla najmłodszych

To interaktywne zajęcia, łączące elementy spektaklu lalkowego z pedagogiką zabawy. W czasie spotkania przybliżamy pojęcie niepodległości w sposób ciekawy i zrozumiały dla dzieci w wieku wczesnoszkolnym. Zajęcia zostały przygotowane w formie „teatru w walizce”. Uczennice i uczniowie są czynnie zaangażowani w przebieg spektaklu oraz towarzyszących mu warsztatów. Pozwala im to nie tylko poznać nowe pojęcia w sposób intelektualny, lecz także doświadczyć ich fizycznie oraz emocjonalnie.

Z wizytą w „Milusinie”

W czasie warsztatów zwiedzimy wnętrze dworku „Milusin”, odkryjemy tajemnice domu państwa Piłsudskich i dowiemy się, jak wyglądało w nim życie sto lat temu. Spojrzymy na dworek okiem architekta i przeglądając archiwalne plany, spróbujemy na nowo, według własnych wyobrażeń, zaprojektować przestrzeń „Milusina”. Udamy się także na spacer do ogrodu i zastanowimy się, czy pełnił tylko funkcję ozdobną. Przyjrzymy się pasiece, roślinom rosnącym w warzywniku oraz uprawie morw.

Grupa uczestnicząca w zajęciach może liczyć maksymalnie 30 osób łącznie z opiekunkami/opiekunami. Ze względów konserwatorskich wejście do dworku

fol. Alicja Szulc-Rodziejewicz

odbywa się w dwóch grupach do 15 osób, dlatego prosimy o obecność co najmniej dwóch opiekunek/opiekunów grupy w czasie zajęć.

Lekcje w ogrodzie

W ekologicznym ogrodzie państwa Piłsudskich

Czy państwo Piłsudscy byli „eko”? Co oznacza „samowystarczalność”? Czy to zasada, którą kierowali się mieszkańcy „Milusina” i dlaczego jest tak istotna współcześnie? Czego mogą nas nauczyć sposoby prowadzenia gospodarstwa domowego sprzed stu lat? W poszukiwaniu odpowiedzi na te pytania uczestnicy i uczestniczki zajęć zwiedzą warzywnik, sad i pasiekę. Dogłębnie poznają plonów, przekonują się, że można je wykorzystać do przygotowania nie tylko potraw, ale i domowych kosmetyków. Na koniec zajęć dzieci przyrządzą pastę do zębów z własnoręcznie zebranej mięty.

Zielnik z Sulejówka

Podczas zajęć dzieci poznają ogród przy dworku „Milusin”, zwany „puszczą milusińską”. Usłyszą też opowieści o pasiece, grządkach warzywnych Aleksandry Piłsudskiej czy ulubionej grze córek Józefa – krokiecie. Przyjrzymy się również tym roślinom, które często umykają naszej uwadze, czyli chwastom. Zajęciom będą towarzyszyły aktywności plastyczne, w czasie których uczniowie i uczniowie stworzą własne karty zielnika z wykorzystaniem znalezionych roślin.

fol. Alicja Szulc-Rodziewicz

Klasy 4–6

fol. Alicja Szulc-Rodziewicz

Lekcje muzealne

Świętujemy Niepodległą

Dlaczego to właśnie 11 listopada obchodzimy Narodowe Święto Niepodległości? Na zajęciach uczennice i uczniowie dowiedzą się, co dokładnie wydarzyło się tego dnia i jak wyglądały pierwsze dni wolności. Odwiedzając wystawę, przekonają się, że odzyskiwanie niepodległości było długotrwałym procesem, na który składał się wspólny wysiłek wielu Polek i Polaków. Dowiedzą się, jak celebrowano 11 listopada sto lat temu, i zastanowią się, dlaczego niepodległość jest tak ważna. W części warsztatowej, wykonując pamiątkowe przypinki, poszukają własnych pomysłów na świętowanie Niepodległej.

fol. Alicja Szulc-Rodziewicz

Historyk na tropie

Jakie pytania można zadać starej książce? Jak wydobyć informacje z wysłużonej czapki? Czy naukowcom wypada zaufać legendzie? Wcielając się w rolę badaczek i badaczy historii, eksplorując wystawę i – niczym detektywi – badając różne źródła historyczne, uczennice i uczniowie sprawdzają, skąd można czerpać informacje o przeszłości i dokąd takie tropy mogą zaprowadzić. Po tych zajęciach pojęcia takie jak: eksponat, genealogia, chronologia czy oś czasu nie będą już sprawiać żadnych trudności.

Ukryte bohaterki, ukryci bohaterowie

W panteonie bohaterów narodowych mamy wiele wybitnych Polek i Polaków. W trakcie zajęć poznamy tych, którzy żyli w czasach Józefa Piłsudskiego, ale z różnych powodów nie stali się tak znani, m.in. Bronisława Piłsudskiego – wybitnego etnografa, Aleksandrę Piłsudską – działaczkę niepodległościową, czy tych, którzy

pozostali anonimowi. Sprawdźmy także, kogo sam Marszałek uważał za bohatera, i zastanowimy się, co to znaczy być nim współcześnie.

Barwy nieobojętne*

Warsztaty będą okazją do przybliżenia tematyki polskich symboli narodowych oraz zastanowienia się, co one dziś dla nas znaczą. W trakcie zajęć odwiedzimy te miejsca na wystawie stałej, gdzie biel i czerwień odnoszą się do szczególnych momentów w historii Polski. Podejmiemy tematykę symboliki barw narodowych w innych kulturach i sprawdzimy, jak używa się języka „barw nieobojętnych” na co dzień, a jak w sztuce.

* temat realizowany także dla uczniów i uczennic ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Od Ziuka do Józefa – tworzymy własny komiks o Józefie Piłsudskim

Podczas zajęć uczennice i uczniowie przekonają się, że Józef Piłsudski – bohater narodowy – może stać się także bohaterem komiksu. Na wystawie zgromadzą informacje na temat wybranych fragmentów jego biografii. Za pomocą filmu instruktażowego „Przepis na komiks” zgłębią tajniki komiksowego języka. Wreszcie wykorzystają zdobytą wiedzę, uruchomią wyobraźnię i – wcielając się w scenarzystki i rysowników – stworzą własny wielkoformatowy komiks o przygodach Józefa Piłsudskiego.

Kobiety mają głos! O prawach kobiet w czasach Aleksandry Piłsudskiej

Czy w czasach Aleksandry Piłsudskiej dziewczynki mogły chodzić do szkoły? Czy kobietom wolno było walczyć z bronią w rękę? Kim były dromaderki? Pretekstem do poznania odpowiedzi na

te i inne pytania stanie się biografia pani Marszałkowej. Zwiedzając wystawę i poznając zabytkowe eksponaty uczestniczki i uczestnicy zajęć dowiedzą się, czym różniła się sytuacja kobiet na przełomie dwóch poprzednich stuleci od tej we współczesnej Polsce, dlaczego tak ważne było otrzymanie praw wyborczych i jaką rolę w walce o nie odegrała sama Aleksandra Piłsudska. Przy pomocy specjalnie przygotowanej gry oraz interaktywnych zadań dzieci przekonają się także, ile zawdzięczamy naszym dzielnym prababkom.

A ja widzę to tak...

Jak klocki lego pomagają zrozumieć historię

W jaki sposób uczennice i uczniowie, dopiero zaczynający swoją przygodę z historią, mogą ją samodzielnie interpretować? Czy może w tym pomóc zabawa klockami? Podczas warsztatów odwiedzimy wystawę stałą, gdzie poznamy m.in. najbardziej inspirujące wypowiedzi Józefa Piłsudskiego. Do ich interpretacji wykorzystamy metodę ΛΕΓΩ-ΛΟΓΟΣ (lego-logos) – technikę wzmacniającą umiejętności abstrakcyjnego myślenia, słuchania innych oraz dyskusowania. W efekcie powstaną nieoczywiste konstrukcje z klocków, które zwizualizują nasze rozumienie historii.

ΛΕΓΩ-ΛΟΓΟΣ is © Jarosław M. Spychała, 2004 – All rights reserved

Muzycznie przez wystawę

Na zajęciach będziemy „dotykać” muzycznych dzieł sztuki z czasów Józefa Piłsudskiego oraz wsłuchiwać się w dźwięki jego epoki. Zwiedzając wystawę, spróbujemy odpowiedzieć na pytanie, co łączy działalność wielkiego pianisty Ignacego Jana Paderewskiego, domową twórczość ojca Marszałka – Józefa Wincentego Piłsudskiego, i okopowe kompozycje legionistów. Spotkanie będzie także okazją, żeby poznać kulturę muzyczną plemienia Ajnów z dalekiego Sachalinu oraz dawne technologie dźwięku.

fot. Alicja Szulc-Rodziewicz

Boże Narodzenie w „Milusinie”

Sto lat temu, w czasach kiedy rodzina Piłsudskich spędzała Boże Narodzenie w „Milusinie”, święta przebiegały nieco inaczej niż dzisiaj. Nawet obecność świątecznego drzewka w polskich domach nie była wcale oczywista. Choinka czy podłazniczka, bombki czy kolorowe bibułki, pierniki czy wigilijne leguminy? Nasze spotkanie będzie okazją, żeby się dowiedzieć, jak Piłsudscy z córkami – Wandą i Jadwigą – przygotowywali i obchodzili Boże Narodzenie, a także które z dawnych zwyczajów zachowały się do dzisiaj. W świątecznej atmosferze, przy dźwiękach z gramofonowych płyt własnoręcznie wykonamy okolicznościowe stroiki.

Wielkanoc w „Milusinie”

Jak rodzina Piłsudskich celebrowała świąteczne chwile? Czym pachniała Wielkanoc w „Milusinie”? Czy wiosenne święta

fot. Alicja Szulc-Rodziewicz

w Sulejówku przypominały te, które Marszałek spędzał wcześniej ze swoimi podkomendnymi? Czy legionowy zwyczaj rzucania surowymi jajkami stał się potem także udziałem córek Marszałka? O tym wszystkim będziemy mogli się przekonać w czasie wielkanocnego spotkania. Inspirując się fotografiami i pocztówkami z okresu II Rzeczypospolitej, stworzymy unikatowe kartki świąteczne z wykorzystaniem własnych zdjęć wykonanych w muzealnej fotobudce.

Oprowadzania angażujące

Historia zamknięta w kufrze

Co znajdowało się w kufrze przywiezionym z Londynu do Polski po 1989 roku przez córki Józefa Piłsudskiego – Wandę i Jadwigę? Historię jego zawartości odkryjemy podczas wędrowki po

wystawie stałej. Idąc szlakiem pamiątek rodzinnych, które stały się eksponatami muzealnymi, uczennice i uczniowie poznają losy Piłsudskich na tle ważnych wydarzeń z dziejów Polski i świata, a badając oryginalne przedmioty z epoki, będą mieli szansę dotknąć prawdziwej historii.

Rzeczy mówią. Opowieść o Józefie Piłsudskim

Które z przedmiotów eksponowanych na wystawie należały do Józefa Piłsudskiego, a które były z nim tylko związane? Co muzealne zbiory mogą powiedzieć nam o przeszłości? Podczas zwiedzania wystawy uczennice i uczniowie usłyszą opowieść o życiu Józefa Piłsudskiego, którą snują obiekty prezentowane w Muzeum. Wcielając się w rolę kuratorek i kuratorów, dzieci będą miały możliwość wybrania najciekawszych eksponatów i zaplanowania własnej wystawy o Marszałku.

Warsztaty specjalne

Od pióra z „Milusina” do długopisu 3D

To zajęcia, podczas których odwiedzimy fragment wystawy stałej oraz dworek „Milusin”, aby bliżej poznać zamieszkującą w nim dawniej rodzinę Piłsudskich. Poznamy jej zwyczaje oraz przyjrzymy się przedmiotom, które wówczas ją otaczały. Zaobserwujemy, jak z czasem zmieniał się wygląd rzeczy codziennego użytku, takich jak okulary, telefon czy mikser. Zdobyta wiedza posłuży nam jako inspiracja do stworzenia własnych obiektów w wersji przestrzennej za pomocą długopisów 3D.

Grupa uczestnicząca w zajęciach może liczyć maksymalnie 30 osób łącznie z opiekunami/opiekunami. Ze względów konserwatorskich wejście do dworku odbywa się w dwóch grupach do 15 osób, dlatego prosimy o obecność co najmniej dwóch opiekunek/opiekunów grupy w czasie zajęć.

Lekcje w ogrodzie

Krokiet, pszczoły i warzywnik

Podczas zajęć w ogrodzie dowiemy się, jak spędzała w nim czas rodzina Piłsudskich, w co bawiły się córki Marszałka i w jakie działania społeczne angażowała się jego żona Aleksandra. Poznamy bliżej przestrzeń warzywnika i pasieki. Losy naszych bohaterów i bohaterów przybliżą nam także nagrania historii mówionej. Staną się one punktem wyjścia do tworzenia własnych opowieści przy użyciu specjalnych kart. Zwińczeniem spotkania będzie turniej gry w krokiet, jednej z ulubionych ogrodowych gier córek państwa Piłsudskich.

fol. Alicja Szulc-Rodziewicz

Klasy 7–8

fol. Zuzanna Zasacka

Lekcje muzealne

Walka słowem wczoraj i dziś. Warsztaty z przeciwdziałania fake newsom

Na czym polegała walka słowem za czasów Józefa Piłsudskiego? W jaki sposób łączy się ona z problemami propagandy, fake newsów i manipulacji charakteryzującymi współczesne media? Zwiedzając wystawę, uczennice i uczniowie przekonają się, że walka słowem była ważną częścią boju o niepodległość Polski. Odkryją, kim były dromaderki, co wśród konspiratorek i konspiratorów robiła „babcia” i w jaki sposób Józef Piłsudski wy dostał się z carskiego więzienia. Dowiedzą się również, czy – a jeśli tak, to w jakim celu – nasz

bohater tworzył fake newsy. W części warsztatowej uczestniczki i uczestnicy zajęć poznają zagrożenia związane z dezinformacją medialną, uczą się ją rozpoznawać i jej przeciwdziałać.

Jak Ty to widzisz? Jak klocki lego pomagają zrozumieć historię

Na zajęciach uczennice i uczniowie przekonują się, że klocki lego służą nie tylko do zabawy. Poznając zabytkowe eksponaty na wystawie oraz fragmenty najbardziej nośnych wypowiedzi Józefa Piłsudskiego, dowiedzą się więcej o jego życiu, wartościach, którymi się kierował, a także pełnych zawirowań czasach, w których żył. Zastanowią się również, czy zawsze pozostawał wierny swoim słowom. Do interpretacji poznanej historii wykorzystają metodę ΛΕΓΩ-ΛΟΓΟΣ (lego-logos) – technikę wzmacniającą umiejętności abstrakcyjnego myślenia, słuchania innych oraz dyskusowania. W efekcie powstaną nieoczywiste konstrukcje z klocków, które pokażą, jak uczennice i uczniowie rozumieją dziś to, co minione.

ΛΕΓΩ-ΛΟΓΟΣ is © Jarosław M. Spychała, 2004 – All rights reserved

fot. Mariusz Bodnar

Dromaderka, komendantka, pierwsza dama, czyli dlaczego Aleksandra Piłsudska nie ma swojego pomnika

Czy w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku znalazło się miejsce na opowieść o dokonaniach pani Marszałkowej – wybitnej bojowniczki o niepodległość i działaczki społecznej? Uczennice i uczniowie będą mieli okazję to sprawdzić, tropiąc jej ślady na wystawie i w ogrodzie państwa Piłsudskich. Poznając przygody Aleksandry Piłsudskiej, zgłębią losy wielu innych kobiet, o których nie dowiedzą się z podręczników do historii oraz znajdą odpowiedź na pytanie, dlaczego tak mało postaci kobiecych ma swoje pomniki. W części warsztatowej uczestniczki i uczestnicy zajęć zaprojektują własne sposoby na przywrócenie pamięci o naszej bohaterce i jej dokonaniach.

„Zabrania się mówić po polsku”. Śladem „Syzyfowych prac”

Na zajęciach przyjrzymy się punktom wspólnym biografii Józefa Piłsudskiego i głównego bohatera „Syzyfowych prac”. Porozmawiamy o metodach rusyfikacji oraz pokoleniach Polek i Polaków, które musiały się z nią mierzyć. Stworzymy opowieści biograficzne inspirowane realiami powieści Stefana Żeromskiego i informacjami zdobytymi na wystawie. Wspólnie zastanowimy się też, w jaki sposób karykatura może być narzędziem walki politycznej.

Niepodległość i co dalej?

Rzeczpospolita zniknęła z mapy świata pod koniec XVIII wieku, aby odrodzić się po rozpadzie imperiów zaborczych w zupełnie innej rzeczywistości. Scalanie nowego państwa, m.in. przez ujednoczenie systemu administracyjnego i prawnego, niwelowanie różnic

w obszarze edukacji czy wzmocnienie poczucia jedności społecznej nie było prostym zadaniem. Na zajęciach uczennice i uczniowie wezmą udział w grach i aktywnościach, które ułatwią im zrozumienie, jak trudnym procesem było powstanie II Rzeczypospolitej oraz jak wielu wyzwaniom musiało sprostać polskie społeczeństwo. Dzięki odkrywaniu na wystawie eksponatów poznają również największe osiągnięcia międzywojennej Polski.

Jak się porozumieć pomimo różnic? Warsztaty o dobrej komunikacji

Niepodległa Polska w 1918 roku była państwem pełnym kontrastów – obywatelki i obywatele odmiennych wyznań i narodowości, żyjący na terenie trzech zaborów, różniący się mentalnością, przekonaniami politycznymi i zwyczajami, musieli się porozumieć i ustalić kształt odrodzonego państwa. Ta historia będzie okazją do szukania odpowiedzi na pytania: jak stworzyć coś wspólnie pomimo różnic? Jak komunikować się bez przemocy? Jak okazywać szacunek innym? Na wystawie uczennice i uczniowie przekonają się również, do czego może prowadzić mowa nienawiści, i spróbują wyciągnąć lekcję z błędów historii.

Nie tylko legionieści. Polki i Polacy na Wielkiej Wojnie

Jedni jako żołnierze polskich formacji, inni w szeregach obcych armii – tak walczyli Polacy na frontach I wojny światowej. Na zajęciach poznamy m.in. historię owianych legendą Legionów Polskich, skorygujemy funkcjonujące w powszechnej świadomości wyobrażenia o Wielkiej Wojnie i prześledzimy indywidualne losy jej uczestniczek i uczestników – sprawdzimy, kim byli i co wypełniało im czas poza walką. Lekcja odbywa się na wystawie stałej w galerii „Komendant”, a inspiracją do opowieści jest jeden z eksponatów – portret młodego legionisty namalowany w 1916 roku przez

Wojciecha Kossaka, znakomicie ukazujący mit nieustraszonego ochotnika walczącego o Polskę.

Oprowadzania angażujące

Buntownik czy bohater?

Na czym polega bunt? Czy można buntować się w słusznej sprawie? Jakie ryzyko jesteśmy w stanie podjąć, buntując się w imię ważnych dla nas wartości? Uczestniczki i uczestnicy zajęć szukają odpowiedzi na te i inne pytania, zwiedzając wystawę stałą. Śledząc losy Józefa Piłsudskiego, biorą pod lupę najbardziej kontrowersyjne fragmenty jego biografii, takie jak działalność konspiracyjna, akcja pod Bezdanami, kryzys przysięgowy czy przewrót majowy. Dowiadują się tym samym, jak trudnych wyborów musieli dokonywać on i jemu współcześni.

fot. Alicja Szulc-Rodziewicz

Historia kołem się toczy

W czasie spotkania uczennice i uczniowie zwiedzą wystawę w niecodzienny sposób. Wyposażeni w specjalnie stworzone koła szysfrów, mapy i plecaki, odszukają wskazane eksponaty i rozwiążą zadania. Dzięki temu, w atrakcyjnej formie, pracując zespołowo, poznają wybrane fragmenty biografii Józefa Piłsudskiego.

Warsztaty specjalne

Jak sprostać wyzwaniom II Rzeczypospolitej, czyli design thinking w praktyce

Wiele swoich osiągnięć II Rzeczypospolita zawdzięcza ogromnej energii społecznej: jej obywatelki i obywatele stowarzyszali się, aktywnie odbudowywali kraj i wspólnie szukali rozwiązań problemów. Zgłębiając na wystawie stałej ich losy oraz wyzwania, przed którymi stanęli, uczennice i uczniowie znajdą inspirację do działań warsztatowych. Poznając w praktyce metodę design thinking, samodzielnie stworzą prototypy rozwiązań palących problemów II Rzeczypospolitej. Zastanowią się przy tym, co – za pomocą wspomnianej techniki – mogliby zmienić lub poprawić w swojej najbliższej okolicy.

Dwie strony medalu, czyli wprowadzenie do debatowania

Na czym polega dobra debata? Jak trzeba się do niej przygotować? Czy debatowanie jest dla każdego? Na warsztatach uczennice i uczniowie poznają odpowiedź na te i wiele innych pytań związanych ze sztuką debatowania. Dowiedzą się, jak tworzyć argumenty i kontrargumenty oraz jak występować publicznie. Wezmą także

fol. Alicja Szulc-Rodziewicz

udział w ćwiczeniach debatanckich, odwołujących się zarówno do ich życia codziennego, jak i do przeszłości. Zbierając na wystawie informacje o trudnym momencie w historii, jakim był przewrót majowy, uczennice i uczniowie próbują przeanalizować racje dwóch stron konfliktu i poddać temat własnej ocenie podczas debaty.

W trakcie zajęć zostaną wykorzystane przygotowane przez zespół Muzeum „Zeszyty do debat historycznych”.

Zeszyty do pobrania: <https://muzeumpilsudski.pl/zeszyty-do-debat/>

Lekcje w ogrodzie

Opowieści z „Milusina”

Spacer po ogrodzie historycznym wokół dworku „Milusina” stanowi okazję do bliższego poznania rodziny, która spędzała w nim czas sto

lat temu: Marszałka, jego żony Aleksandry oraz ich córek – Wandy i Jadwigi. Uczennice i uczniowie dowiedzą się między innymi, komu подарowano oczko wodne w prezencie imiennym, co łączy uprawę morw z emancypacją kobiet, dlaczego Aleksandra Piłsudska nosiła przy sobie broń. W drugiej części zajęć uczestniczki i uczestnicy, przy użyciu specjalnych kart, stworzą własne historie z poznanymi bohaterkami i bohaterami w tle. Spotkanie zwieńczy turniej gry w krokieta, jednej z ulubionych ogrodowych gier córek państwa Piłsudskich.

fot. Mariusz Bodnar

Szkoły ponadpodstawowe

fot. Alicja Szulc-Rodziewicz

Lekcje muzealne

To skomplikowane... Trudna historia II Rzeczypospolitej

Historia II Rzeczypospolitej przeżywa dzisiaj renesans popularności – prezentuje się ją zwykle jako okres wielkiego optymizmu, aktywności społecznej, ożywienia artystycznego i gospodarczego. Czy jest to jednak cała prawda o tamtych czasach? W trakcie zajęć, odwiedzając wystawę stałą i analizując teksty krytyczne, uczennice i uczniowie poznają zarówno blaski II Rzeczypospolitej, jak i jej cienie. Z analizy źródeł wyłania się złożony obraz międzywojennej Polski.

fol. Alicja Szulc-Rodziewicz

Walka słowem konspiratorów z PPS-u i „Solidarności” oraz jej współczesne oblicza. Warsztaty z przeciwdziałania fake newsom

Słowo pisane ma moc i od wieków wspiera wielkie historyczne zmiany. Wiedział o tym Józef Piłsudski, który wraz z towarzyszami i towarzyszkami z Polskiej Partii Socjalistycznej założył tajną drukarnię. Pamiętali o tym również działacze podziemia antykomunistycznego, którzy niemal sto lat później zaczęli drukować „bibułę”. Uczestniczki i uczestnicy zajęć, porównując wybrane eksponaty na wystawie, dowiedzą się, na czym polegała walka słowem w tych dwóch okresach historycznych. Odkryją także, co łączy Józefa Piłsudskiego z opozycją demokratyczną z czasów PRL-u. W części warsztatowej zastanowią się, co współcześnie można rozumieć przez walkę słowem. Poznają zagrożenia związane z dezinformacją medialną, nauczą się ją rozpoznawać i jej przeciwdziałać.

Jak się porozumieć pomimo różnic? Warsztaty o dobrej komunikacji

Niepodległa Polska w 1918 roku była państwem pełnym kontrastów – obywatelki i obywatele odmiennych wyznań i narodowości, żyjący na terenie trzech zaborów, różniący się mentalnością, przekonaniami politycznymi i zwyczajami, musieli się porozumieć i ustalić kształt odrodzonego państwa. Ta historia będzie okazją do szukania odpowiedzi na pytania: jak stworzyć coś wspólnie pomimo różnic? Jak komunikować się bez przemocy? Jak okazywać szacunek innym? Na wystawie uczennice i uczniowie przekonają się również, do czego może prowadzić mowa nienawiści, i spróbują wyciągnąć lekcję z błędów historii.

Trudne wybory Józefa Piłsudskiego

W trakcie lekcji uczennice i uczniowie odwiedzą wystawę stałą, na której poznają najważniejsze dylematy, przed którymi stawał młody Józef Piłsudski. Przeanalizują także wybory, których dokonywał. Wcielając się w przyszłego Naczelnika Państwa, rozważą, czy podjęliby takie same decyzje. Za pomocą gier i angażujących ćwiczeń nauczą się uzasadniać swoje zdanie, poznają tajniki retoryki oraz tworzenia przekonujących argumentów. Zastanowią się również, jak mogłaby się potoczyć historia, gdyby Piłsudski wybierał inaczej.

Historyczne konteksty literatury i literackie konteksty historii

W jaki sposób ludzkie życie odbija się w literaturze? A może to literatura wpływa na egzystencjalne wybory czytelniczek i czytelników? Na zajęciach prześledzimy literackie konteksty ukryte na wystawie, poszukując nawiązań do treści lektur szkolnych. Zastanowimy się, co mogło być wspólnym czytelniczym doświadczeniem

Polek i Polaków, którzy na własne oczy widzieli powstania, rewolucję 1905 roku, I wojnę światową czy odzyskanie niepodległości, a co może być nim dzisiaj.

Dromaderka, komendantka, pierwsza dama, czyli dlaczego Aleksandra Piłsudska nie ma swojego pomnika

Czy w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku znalazło się miejsce na opowieść o pani Marszałkowej - wybitnej bojowniczce o niepodległość i działaczce społecznej? Uczennice i uczniowie będą mieli okazję to sprawdzić, tropiąc jej ślady na wystawie i w ogrodzie państwa Piłsudskich. Poznając przygody Aleksandry Piłsudskiej, zgłębią losy wielu innych kobiet, o których nie dowiedzą się z podręczników do historii oraz znajdą odpowiedź na pytanie, dlaczego tak mało postaci kobiecych ma swoje pomniki. W części warsztatowej uczestniczki i uczestnicy zajęć zaprojektują własne sposoby na przywrócenie pamięci o naszej bohaterce i jej dokonaniach.

Oprowadzania angażujące

Józef Piłsudski: pamięć – historia – dziedzictwo

Do czego jest nam potrzebna historia? Co symbolizowała postać Józefa Piłsudskiego dekady temu, a z czym kojarzy się dzisiaj? Dlaczego stawiane są mu pomniki? Uczennice i uczniowie szukają odpowiedzi na te i inne pytania, zwiedzając ekspozycję stałą. Ćwiczenia na wystawie pozwolą im na samodzielne

fol. Alicja Szulc-Rodziewicz

zdefiniowanie kluczowych pojęć, takich jak pamięć, historia i dziedzictwo. Umożliwią im również wspólną refleksję nad tym, co pamięć o dokonaniach Józefa Piłsudskiego może wnieść do naszego życia.

Józef Piłsudski bez masek

Oprowadzanie będzie okazją do postawienia trudnych pytań i przyjrzenia się niełatwej biografii Józefa Piłsudskiego – jego dylematom, ryzykownym strategiom i wyborom, których musiał nieustannie dokonywać. Nie ominiemy kontrowersyjnych wątków, takich jak akcja pod Bezdunami czy przewrót majowy, i sprawdzimy, jak zostały one przedstawione na ekspozycji. Wykorzystując wiedzę o kulisach powstawania wystawy, uczennice i uczniowie będą mogli poddać krytycznej analizie wydarzenia sprzed wieku.

Warsztaty specjalne

Jak sprostać wyzwaniom II Rzeczypospolitej, czyli design thinking w praktyce

Wiele swoich osiągnięć II Rzeczypospolita zawdzięcza ogromnej energii społecznej: jej obywatelki i obywatele stowarzyszali się, aktywnie odbudowywali kraj i wspólnie szukali rozwiązań problemów. Zgłębiając na wystawie stałej ich losy oraz wyzwania, przed którymi stanęli, uczennice i uczniowie znajdą inspirację do działań warsztatowych. Poznając w praktyce metodę design thinking, samodzielnie stworzą prototypy rozwiązań palących problemów II Rzeczypospolitej. Zastanowią się przy tym, co – za pomocą wspomnianej techniki – mogliby zmienić lub poprawić w swojej najbliższej okolicy.

Dwie strony medalu, czyli wprowadzenie do debatowania

Na czym polega dobra debata? Jak trzeba się do niej przygotować? Czy debatowanie jest dla każdego? Na warsztatach uczennice i uczniowie poznają odpowiedź na te i wiele innych pytań związanych ze sztuką debatowania. Dowiedzą się, jak tworzyć argumenty i kontrargumenty oraz jak występować publicznie. Wezmą także udział w ćwiczeniach debatanckich, odwołujących się zarówno do ich życia codziennego, jak i do przeszłości. Zbierając na wystawie informacje o trudnym momencie w historii, jakim był przewrót majowy, uczennice i uczniowie spróbują przeanalizować racje dwóch stron konfliktu i poddać temat własnej ocenie podczas debaty.

W trakcie zajęć zostaną wykorzystane przygotowane przez zespół Muzeum „Zeszyty do debat historycznych”.

Zeszyty do pobrania: <https://muzeumpilsudski.pl/zeszyty-do-debat>

Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku
jest współprowadzone przez Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego oraz Fundację Rodziny
Józefa Piłsudskiego.

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Fundacja Rodziny
JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO

Dojazd:

- pociągami do stacji SULEJÓWEK: **SKM linii S2** (II strefa)
oraz **Kolejami Mazowieckimi**,
- **autobusem linii 173** z warszawskiego Dworca
Wschodniego do przystanku ALEJA PIŁSUDSKIEGO,
- **samochoodem** – parking u zbiegu alei Piłsudskiego i ulicy
Jana Matejki.

KONTAKT:

Dział Obsługi Odwiedzających

Tel. 22 77 88 000

info@muzeumpilsudski.pl

rezerwacje@muzeumpilsudski.pl

Dział Edukacji

Tel. 22 77 880 35

edukacja@muzeumpilsudski.pl

Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku
Aleja Piłsudskiego 29, 05-070 Sulejówek

www.muzeumpilsudski.pl

Muzeum
Józefa Piłsudskiego
w Sulejówku